

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ประกาศนโยบายการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการระดับอุดมศึกษาในปี พ.ศ. 2546 ให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งได้รับทราบ และถือปฏิบัติ โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการช่วยเหลือสนับสนุนสำหรับนักศึกษาที่มีความพิการ คือ ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดสรรโควตาสำหรับนักศึกษาที่มีความพิการ ให้จัดหาบริการช่วยเหลือสนับสนุนให้กับนักศึกษาที่มีความพิการโดยร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด จัดตั้งงบประมาณ ค่าตอบแทนล่ามภาษามือ กรณีมีนักศึกษาที่มีความพิการทางการได้ยินเรียนรวม ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้เหมาะสมต่อนักศึกษาที่มีความพิการทางการกายหรือการเคลื่อนไหว และหากสถาบันการศึกษาใดมีนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมมากกว่า 10 คน ให้สถาบันนั้นจัดตั้งศูนย์บริการช่วยเหลือสนับสนุนให้นักศึกษาที่มีความพิการ การดำเนินงานทางการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ได้เริ่มชัดเจนตั้งแต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดสรรงบประมาณจากสำนักงบประมาณให้แก่สถาบันอุดมศึกษาในโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการในระดับอุดมศึกษา ซึ่งรูปแบบการเรียนรวมเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการ ที่เป็นกระแสหลักของแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการในปัจจุบัน โดยมีแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาที่ให้นักศึกษาที่มีความพิการได้เรียนในสถานศึกษาเดียวกันกับบุคคลทั่วไป ทั้งในด้านการเรียนการสอน การร่วมกิจกรรมทางสังคม ภายใต้แนวคิดพื้นฐานในเรื่องการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการศึกษา อย่างไรก็ตามการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการในรูปแบบการเรียนรวมให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องพิจารณาถึงความพิการในด้านต่าง ๆ ของบุคคลที่มีความพิการ ตลอดจนความพร้อม และศักยภาพของสถานศึกษาด้วย

หลังจากที่มีการประกาศใช้นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการ สถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการหลายแห่งเข้ารับ และนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว พบว่า มีปัญหา และอุปสรรคมากมาย ซึ่งนักวิชาการทางการศึกษาได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการนำนโยบายทางการศึกษาเพื่อบุคคลที่มีความพิการไปปฏิบัติที่ผ่านมาในด้านความพร้อม และความต้องการในการจัดการเรียนรวม ประเด็นของปัญหา และอุปสรรคในการนำนโยบายทางการศึกษาเพื่อบุคคลที่มีความพิการ

ไปปฏิบัติที่สำคัญสามารถสรุปได้ว่า ประการแรกได้แก่ปัญหาความไม่ชัดเจนในวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายของนโยบาย แผนปฏิบัติการไม่มี ความชัดเจน และไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ประการที่ 2 บุคลากรที่มีส่วนในการนำนโยบายไปปฏิบัติขาดความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับนโยบาย และการ นำไปใช้ไม่ครอบคลุม และมีความหลากหลายพื่อต่อสภาพปัญหาของบุคคลที่มีความพิการแต่ละ ประเภท ประการที่ 3 คณะกรรมการผู้ทำหน้าที่กำกับและควบคุมนโยบายไม่มีอำนาจในการสั่งการ ข้ามหน่วยงาน ประการที่ 4 ทรัพยากรของนโยบาย เช่น งบประมาณ บุคลากร ไม่เพียงพอ ประการ ที่ 5 การนำนโยบายไปปฏิบัติมีความไม่เท่าเทียมและเสมอภาค และการขาดการสนับสนุนจากชนชั้น นำทางสังคม สื่อมวลชน และการประชาสัมพันธ์ เป็นหลัก ประการสุดท้าย ส่วนของความต้องการ ของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ต้องการให้มีการนิเทศด้านหลักสูตร และการใช้หลักสูตรการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล (เอมอร์ ไชยบัวแดง, 2539, หน้า 89-93; วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, 2539, หน้า 129-145; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2544, หน้า 27-29; เบญจา ชลธารินทร์, 2545, หน้า 6; ประพาฬรัตน์ คชเสนา, 2548, หน้า 115-116)

จากปัญหาดังที่ได้กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษาได้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากความสำเร็จของการนำนโยบายสู่การปฏิบัติสามารถพิจารณาได้ จากเงื่อนไขที่ว่า ได้มีการบรรลุผลการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ตามภาระหน้าที่ขององค์การที่ รับผิดชอบ ด้วยความราบรื่น และปราศจากปัญหา (วรเดช จันทรศร, 2545, หน้า 9) หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องจึงได้พยายามขยายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการมาโดยตลอด เพื่อให้การจัดการ ศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายทางการ ศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการของรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาได้มีการ ประกาศใช้ และสังคมได้ให้ความสนใจถึงความสำคัญของนโยบายดังกล่าวเพิ่มขึ้นเรื่อยมา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการดูแลการจัดการศึกษาให้เป็นไป ตามนโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด จึงต้องเพิ่มบทบาทหน้าที่ในมิติใหม่ ภายใต้ กรอบกฎหมายอุดมศึกษาในปัจจุบัน โดยจัดให้มีระบบที่เอื้อให้ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมมากที่สุด ในการตัดสินใจเลือกบริโภคบริการอุดมศึกษาจากระบบ และฐานข้อมูลที่สำคัญบางฐานเกี่ยวกับการ อุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาต้องเพิ่มบทบาทในการทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคที่ รับบริการจากสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร ทำให้ประชาชนมีเครื่องมือในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ได้ตามศักยภาพ และความ ต้องการ นับได้ว่าเป็นการกระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาคุณภาพ เพื่อดึงดูดผู้เรียนให้เข้า เรียนมากขึ้น ผู้เรียนจะมีโอกาสตรวจสอบว่า การให้บริการทางการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษานั้น คุ่มค่ากับค่าใช้จ่ายที่เสียไปหรือไม่ ทั้งนี้รัฐจะใช้เกณฑ์มาตรฐานการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนใน แต่ละสาขาวิชาประกอบกับศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาในการผลิตบัณฑิต ดังนั้น

สถาบันอุดมศึกษา จึงต้องแสดงศักยภาพที่รวมถึงคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนต่อสาธารณะ ผ่านระบบการรายงานผล และกลไกอื่น ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษา (ภาวิช ท อ ง ร อ จ ณ์ ส ภ า ส ถ า บ ั น อ ุ ด ม ศ ี ก ษ า ก ั บ ก า ร พ ั ท ฒ น า อ ุ ด ม ศ ี ก ษ า <http://www.dusit.ac.th/course/stand/No-3.pdf>) เป็นเหตุให้การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่มีความพิการในระดับอุดมศึกษาต้องเป็นไปตามคุณภาพ และมาตรฐานที่กำหนดไว้เช่นเดียวกับนักศึกษาทั่วไป แต่เนื่องจากบุคคลที่มีความพิการ มีข้อจำกัดในเรื่องของศักยภาพในการเรียนรู้ เพราะจากสภาพความพิการ ในการดำเนินงานจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องทุ่มเทให้มากกว่าการจัดการศึกษาบุคคลทั่วไป ทั้งในด้านงบประมาณ การจัดการเรียนการสอน การจัดหาอุปกรณ์ และสิ่งสนับสนุนต่าง ๆ ขณะทีในทางปฏิบัติ การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการ ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ ทั้งด้านทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน หรือพัฒนาการทางด้านวิชาการตามหลักสูตรการจัดการศึกษาในแต่ละระดับให้อยู่ในบรรทัดฐานเดียวได้ทุกคน จึงค่อนข้างยาก จากการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุคคลที่มีความพิการเมื่อเทียบกับบุคคลทั่วไป บุคคลทั่วไปจะมีผลการเรียนอยู่ในระดับดี ส่วนบุคคลที่มีความพิการมีผลการเรียนระดับต่ำกว่าเกณฑ์ (กึ่งเพชร ส่งเสริม, 2552)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2548) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา สำหรับบุคคลที่มีความพิการในระดับอุดมศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างโอกาสทางการศึกษา โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ จัดสรรโอกาสทางการศึกษาให้นักศึกษาที่มีความพิการที่มีศักยภาพได้เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการจัดการการเรียนรู้ของบุคคลที่มีความพิการ โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. พัฒนาระบบบริการช่วยเหลือสนับสนุนบุคคลที่มีความพิการ (Disability Support Services/Autistic Support Services : DSS/AUSS) ในสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนของนักศึกษาที่มีความพิการ

2. พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ และการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาที่มีความพิการ

3. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีความพิการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาองค์ความรู้ โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ ผลิดงานวิจัย และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านบุคคลที่มีความพิการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีงานทำของบัณฑิตที่มีความพิการ โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ ส่งเสริมความร่วมมือในการสนับสนุนการประกอบอาชีพของบัณฑิตที่มีความพิการ

สถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการให้มีศูนย์บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการ เพื่อให้ศูนย์บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการ สถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานที่ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนแก่นักศึกษาที่มีความพิการสำหรับในด้านการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ดำเนินการให้การพัฒนาตามโครงการ แต่เนื่องด้วยมีข้อจำกัดด้านงบประมาณทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม เหตุนี้ถ้าต้องการแก้ปัญหการทำงานเพื่อให้บุคลากรมีความรู้มีทักษะในการให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการ จึงควรมีการศึกษาหารูปแบบในการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงคัดเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และวิธีการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้บุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการมีความสามารถในการให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการได้อย่างมีศักยภาพมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงมีความตั้งใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการโดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้

คำถามการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการ เรียนรวมในระดับอุดมศึกษาครั้งนี้ได้ตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษา ควรเป็นอย่างไร
2. การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการ เรียนรวมในระดับอุดมศึกษา ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุน นักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษา โดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ โดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ทำการวิจัย ได้แก่ ผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการที่ปฏิบัติงานในศูนย์บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมของ มหาวิทยาลัย จำนวน 30 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่อง เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาพิการ โดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ จำนวน 18 คน (แยกกลุ่มที่ 1 คະแนนคุณลักษณะผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ระดับสูง กลุ่มที่ 2 คະแนนคุณลักษณะผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ระดับปานกลาง และกลุ่มที่ 3 คະแนนคุณลักษณะผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ระดับต่ำ)

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นทดลองใช้รูปแบบเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้จำนวน 54 คน แยกกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คະแนนคุณลักษณะผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ระดับสูง กลุ่มที่ 2 คະแนนคุณลักษณะผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ระดับปานกลาง และกลุ่มที่ 3 คະแนนคุณลักษณะผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ระดับต่ำ

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้

3. ขอบเขตด้านการศึกษา

3.1 ด้านเนื้อหา โดยมุ่งเน้นกลุ่มตัวอย่างสามารถให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการ ได้อย่างถูกต้องและครอบคลุมในเรื่อง การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักศึกษาที่มีความพิการ บริบทของนักศึกษาที่มีความพิการ การเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้โดยขอบเขตด้านเนื้อหานี้จะได้มาจากการวิเคราะห์กำหนดความต้องการของตนเอง และกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ขอบเขตด้านรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

3.2.1 การวิเคราะห์และกำหนดความต้องการของตนเอง ประกอบด้วย การกำหนดรูปแบบ หรือแบบแผนของพฤติกรรมที่ปรารถนา หรือความสามารถที่ผู้เรียนต้องการ การประเมินระดับพฤติกรรม หรือสมรรถภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของผู้เรียน และการประเมินความแตกต่างระหว่างรูปแบบ หรือแบบแผนที่ต้องการกับระดับพฤติกรรม

3.2.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายในลักษณะของกิจกรรมที่สามารถกระทำได้ ลักษณะของความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอด และลักษณะของพฤติกรรมทั่วไป

3.2.3 การวางแผนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ของตนเองได้โดยอาศัยรูปแบบของการทำสัญญาทางการเรียน และวิธีการตั้งคำถาม

3.2.4 การแสวงหาวิทยากร โดยผู้เรียนจะกำหนดแหล่งการเรียนรู้เอง และรู้ว่าตนเองต้องการข้อมูลอะไร สามารถแสวงหาข้อมูลได้ด้วยตนเองจนกว่าจะได้ข้อมูล ซึ่งผู้เรียนอาจได้รับความช่วยเหลือ แนะนำ เกี่ยวกับแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมจาก อาจารย์ วิทยากร เพื่อน หรือบุคลากรรอบข้างก็ได้

3.2.5 การประเมินผลการเรียนรู้ ด้านองค์ความรู้ ด้านความเข้าใจ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ และด้านค่านิยม

3.3 ขอบเขตการใช้กระบวนการจัดการความรู้ แบ่งออกเป็น 6 กระบวนการ ดังนี้

3.3.1 กระบวนการระบุถึงความรู้ที่ต้องการ ประกอบด้วย กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การระบุถึงความรู้เน้นการแบ่งปันความรู้ สร้างเกณฑ์การสืบค้น

3.3.2 กระบวนการจัดหาความรู้ ประกอบด้วย การแสวงหา และรวบรวมความรู้จากแหล่งภายในและภายนอกองค์กร การแลกเปลี่ยนความคิด และสารสนเทศทางความรู้ผ่านประสบการณ์ในอดีต เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ และมีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง

3.3.3 กระบวนการจัดเก็บ และค้นคืนความรู้ ประกอบด้วย ระบุถึงความรู้ ประเมินความรู้ ออกแบบสิ่งที่ใช้เก็บความรู้ กำหนดโครงสร้างและการจัดเก็บความรู้ จำแนกความรู้เป็นหมวดหมู่ บูรณาการความรู้ และปรับปรุงแผนที่ความรู้ให้ทันสมัย

3.3.4 กระบวนการใช้ความรู้ เป็นการประยุกต์ความรู้กับการปฏิบัติงาน โดยใช้การเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านระบบการไหลของงาน และระบบเครือข่าย

3.3.5 กระบวนการเคลื่อนย้าย/กระจาย/การแบ่งปันความรู้ เน้นการถ่ายทอดจากประสบการณ์หมุนเวียนเปลี่ยนงาน และการสื่อสารเป็นหลัก

3.3.6 กระบวนการสร้างความรู้ใหม่ ประกอบด้วย การระบุ ประเมิน ความคิดใหม่ๆ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ เน้นการเรียนรู้ภาคปฏิบัติจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต ประเมินผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงความรู้ให้ทันสมัย

3.4 ขอบเขตด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการใช้กระบวนการจัดการความรู้ โดยดำเนินการคัดสรรกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนคุณลักษณะผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ซึ่งจัดกระทำทดลอง 5 ขั้นตอน โดยกำหนดวิธีการและการประเมินผลดังนี้

3.4.1 กำหนดวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์กำหนดความต้องการและกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.4.2 วางแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วยการวางแผนการเรียนรู้ใช้รูปแบบการทำสัญญาทางการเรียน และวิธีการตั้งคำถาม

3.4.3 กำหนดวิธีการเรียนรู้ ประกอบด้วย การจัดหาความรู้ทั้งภายในและภายนอก การแลกเปลี่ยนความคิด สื่อ สารสนเทศ รวมถึง การจัดเก็บ และค้นคืนความรู้ ระบุ ประเมิน ออกแบบ จัดหมวดหมู่และบูรณาการความรู้

3.4.4 กำหนดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การประยุกต์ใช้ความรู้ การเชื่อมโยงความรู้ การสร้างระบบเครือข่ายความรู้ การเคลื่อนย้าย กระจาย แบ่งปันความรู้ และการสร้างความรู้ใหม่โดยระบุแนวคิด ประเมิน รวบรวมเครือข่าย การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประสบการณ์ และมีการปรับปรุงความรู้อยู่เสมอ

3.4.5 การประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย การประเมินผลด้านองค์ความรู้ ด้านความเข้าใจ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ และด้านค่านิยม

4. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 1 ปี ตามปีปฏิทิน (มกราคม 2561 - ธันวาคม 2561)

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองที่ได้รับการพัฒนาตามหลักวิชาการ ด้วยวิธีที่มีระบบ
การพัฒนา หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการทำให้สิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญ
ขึ้น สนองความต้องการของนักศึกษาที่มีความพิการส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้น

บริการ หมายถึง การปฏิบัติรับใช้ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความพึง
พอใจของผู้ใช้บริการเป็นหลัก

การช่วยเหลือสนับสนุน หมายถึง กระบวนการให้บริการสนับสนุนช่วยเหลือ ประสานงาน
ไปยังหน่วยงานที่จัดการเรียนการสอน ให้จัดสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อช่วย
ให้นักศึกษาที่มีความพิการสามารถเรียนได้ตามศักยภาพของแต่ละคนอย่างเต็มที่ และบรรลุเป้าหมาย
ทางการศึกษาได้

นักศึกษาที่มีความพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิต
ประจำวัน หรือเข้าไปร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการมองเห็น ความบกพร่องทางการ
ได้ยิน ความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว ความบกพร่องทางการสื่อสาร ความบกพร่องทางจิตใจ
อารมณ์ พฤติกรรม ความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่น
ใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับ
ความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วม
ทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ตามประเภท และหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยได้จดทะเบียนคนที่มี
ความพิการตามกฎหมาย

การเรียนรวม หมายถึง แนวคิด และวิธีการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐรูปแบบ
หนึ่งที่ตั้งให้นักศึกษาที่มีความพิการได้เข้าเรียน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับนักศึกษาทั่วไป โดย
คำนึงถึงความเท่าเทียมกันของทุกคนตามสิทธิมนุษยชน มีการปรับเปลี่ยนสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก
หรือบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีความพิการ

นักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวม หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมใน
ชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปร่วมทางสังคม ได้จดทะเบียนคนที่มีความพิการตามกฎหมาย โดยได้
ลงทะเบียนเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับนักศึกษาทั่วไป

การศึกษาระดับอุดมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนที่สูงกว่าระดับ
การศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเป็นสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษา

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง ทักษะ และความสามารถของผู้เรียนรู้อย่างอิสระ
ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ตามความต้องการ หรือความสนใจของ
ผู้เรียน และกระบวนการการเรียนรู้อย่างครบถ้วน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ รวมถึง
ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้

การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการประมวลข้อมูล สารสนเทศ ความคิด การกระทำ ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคลเพื่อสร้างความรู้ หรือนวัตกรรม และการจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ ที่ องค์การจัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งปัน การ ถ่ายโอนความรู้ และในที่สุดความรู้ที่มีอยู่จะแพร่กระจายและไหลเวียนทั่วองค์การอย่างสมดุล เป็นไป เพื่อเพิ่มความสามารถในการพัฒนาผลผลิต และองค์การ

คุณลักษณะผู้เรียนด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ หมายถึง ข้อบ่งชี้คุณลักษณะที่ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยวิธีการดังกล่าว ประกอบด้วย 17 คุณลักษณะ ดังนี้ สมารถใจเรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนได้ด้วยตนเอง กำหนดวัตถุประสงค์และ เป้าหมายได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ ประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง เชื่อมมั่นในความสามารถของตนเอง วางแผนการเรียนรู้ รู้วิธีการค้นหาความรู้ ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้วิธีการจัดบันทึก สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล สามารถสร้าง เครือข่าย รู้วิธีปรับใช้ความรู้ รู้วิธีการบูรณาการความรู้ และสามารถพัฒนาความรู้ได้ตามบริบทตนเอง

รูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวม หมายถึง รูปแบบการทำงานในลักษณะสร้างความร่วมมือ ประสานงานกันในแนวราบระหว่างผู้ที่ เกี่ยวข้อง และเป็นแนวทางที่ตรงกันกับแนวคิดของการพัฒนาตามหลักวิชาการ ด้วยวิธีที่มีระบบ เพื่อ ใช้ในการสร้างความร่วมมือ ประสานงานการดำเนินงานบริการช่วยเหลือสนับสนุนสำหรับนักศึกษาที่มีความ พิการให้สำเร็จ

รูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมใน ระดับอุดมศึกษาโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ หมายถึง รูปแบบการ เรียนรู้ที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์จุดเด่น และข้อจำกัดของทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและ กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การวางแผนการ เรียนรู้ 3) กำหนดวิธีการเรียนรู้ 4) กำหนดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ โดยการประยุกต์ เชื่อมโยง และ 5) การประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการทำสัญญาการเรียน (Learning Contract) วิธีการตั้งคำถาม และการทำกิจกรรมกลุ่มแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการ สังเคราะห์ความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น เรียกว่า รูปแบบการพัฒนาผู้ ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมแบบเอส ดี แอล และ เค เอ็ม (SDL & KM Model) ประกอบด้วยกิจกรรมการพัฒนา 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระบุประเด็นการเรียนรู้ (Self identify into learning : S) หมายถึง ผู้เรียนสามารถ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และทำการทดสอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเองและการจัดการความรู้ก่อนเข้าร่วมโครงการ

2. วางแผนการเรียนรู้ (Designing a learning plan : D) หมายถึง กระบวนการวางแผนการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างสามารถวางแผนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการทำสัญญาทางการเรียน (Learning Contract) และวิธีการตั้งคำถาม

3. ดำเนินการค้นคว้า (Learning activities : L) หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4. สะท้อนคิด (A thinking reflect) หมายถึง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนคิดถึงความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้อย่างอิสระในกลุ่มที่มีระดับคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้เท่ากัน

5. แบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge sharing : K) หมายถึง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนคิดถึงความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้อย่างอิสระในกลุ่มที่มีระดับคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้คละกันทั้งสูง กลาง ต่ำ

6. สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ (Modify knowledge : M) หมายถึง ขั้นตอนการประเมินการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลด้านองค์ความรู้ ด้านความเข้าใจ และด้านทักษะในการเรียนรู้

การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ หมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบว่าแบบจำลองที่ได้พัฒนาขึ้นนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนา และวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และวิเคราะห์คะแนนลักษณะผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ เปรียบเทียบระดับองค์ความรู้ที่เพิ่มขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้มีผลผลิตที่เป็นรูปธรรม และก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ประโยชน์ด้านความรู้ที่ได้จากการวิจัยมี 2 ประการ คือ

ประการแรก ได้เอกสารการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ไปปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย อันเป็นผลจากการใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบ หลักการ รูปแบบ นโยบาย วิธีการ และสภาพการบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อพัฒนาแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้ให้บริการ

ช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ที่เหมาะสม

ประการที่สอง เอกสารรายงานวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ฉบับนี้ได้แสดงถึงวิถีวิทยาในการวิจัย อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จากการใช้ประโยชน์จากเอกสารรายงานวิจัย เพื่อพัฒนางานของตนในสาขา และขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับคนพิการต่อไป ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อผู้สอน นักวิจัย และนิสิตนักศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง อาทิ บริหารการพัฒนา นโยบาย สาธารณะ สังคมสงเคราะห์ บริหารการศึกษา และการศึกษาพิเศษ เป็นต้น จากการใช้รายงานการวิจัยนี้ในการเรียนระดับบัณฑิตศึกษา การอ้างอิงทางวิชาการ และการสร้างเสริมองค์ความรู้ในสาขาวิชาของตน

2. ประโยชน์ด้านการพัฒนา การนำเสนอผลงานวิจัยเชิงประจักษ์ เพื่อเป็นข้อมูลและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิผลในการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ โดยที่การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ไปปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา อันเป็นประเด็นสำคัญตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2542 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ผลการวิจัยจึงมีประเด็นที่ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาพิการเรียนรวมระดับอุดมศึกษาได้หลายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรวม ด้านการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ด้านการจัดสรรงบประมาณ การศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนพิการ ด้านการประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และด้านการเผยแพร่นวัตกรรมการศึกษาสำหรับคนพิการ รวมทั้งเสนอแนะเพื่อพัฒนาแนวทางและกลยุทธ์ต่อการสร้างประสิทธิผลของการนำรูปแบบการพัฒนาผู้ให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาที่มีความพิการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการจัดการความรู้ไปปฏิบัติให้เกิดขึ้นในอนาคต โดยวางพื้นฐานอยู่บนข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย